

ऑग्रोमेट अँड वायझरी बुलेटीन
ग्रामीण कृषि मौसम सेवा, एएमएफयु,
कृषि हवामानशास्त्र विभाग
कृषि महाविद्यालय, पुणे ४११ ००५

फोन : ०२०-२९५१६२६४

ई-मेल : amfupune@gmail.com

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला समितीची साप्ताहिक बैठक दि. ०१/०९/२०२६

जिल्हा : सोलापूर

हवामान घटक	पुढील पाच दिवसांचा हवामानाचा अंदाज (०१/०९/२०२६ ते ०५/०९/२०२६)				
दिनांक	2	3	4	5	6
पाऊस (मिमी)	1.0	2.0	1.0	2.0	2.0
कमाल तापमान (अं.से.)	34	34	33	33	33
किमान तापमान (अं.से.)	24	24	24	24	24
ढग स्थिती (आकाश)	8	8	8	7	4
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (%)	86	86	85	86	86
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (%)	56	56	58	55	52
वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)	16	19	19	15	14
वाऱ्याची दिशा (अंश)	278	268	261	259	261

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पीक	पीक अवस्था	कृषि विषयक सल्ला
हवामान सारांश/ इशारा		भारतीय हवामान खात्याच्या प्रादेशिक हवामान केंद्र, मुंबई यांच्या अंदाजानुसार जिल्ह्यात दिनांक ०१ ते ०५ सप्टेंबर, २०२६ दरम्यान तुरळक ठिकाणी पावसाची शक्यता आहे.
विस्तारित श्रेणी अंदाज (ईआरएफएस)		विस्तारित श्रेणी अंदाजानुसार (ईआरएफएस) मध्य महाराष्ट्र विभागात (धुळे, नंदुरबार, जळगाव, नाशिक, अहमदनगर, पुणे, सातारा, सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर) दिनांक ०६ ते १२ सप्टेंबर, २०२६ दरम्यान - पावसाचे प्रमाण सरासरी इतके राहण्याची शक्यता आहे. - कमाल तापमान सरासरी इतके राहण्याची शक्यता आहे. - किमान तापमान सरासरी इतके राहण्याची शक्यता आहे.
सामान्य सल्ला		- परावर्तकांचा वापर : अवर्षणप्रवण कालावधीत सूर्याच्या उष्णतेमुळे पिकाच्या अंतरंगातून मोठ्या प्रमाणात बाष्पीभवन होत असते. ते कमी करण्यासाठी केओलीन , पांढरा रंग अगर खडू पावडरचा ८ टक्के फवारा पानांवर दिल्यास सूर्यप्रकाश पानावरून परावर्तित होऊन पिकांच्या अंतरंगातून होणारी पाण्याची वाफ कमी करण्यास मदत होते. पर्यायी पाण्याची बचत होऊन अवर्षण कालावधीत ताण सहन होतो. - खरीप हंगामातील रिकाम्या (नापेर) जमीनीत मूलस्थानी मृद व जलसंधारणासाठी मफुकृवि , राहुरी ने विकसित केलेले ट्रॅक्टर चलीत बंदिस्त वाफे तयार करणारे अवजार वापरून किंवा उपलब्ध यंत्राच्या सहाय्याने ६ x २ मी. आकाराचे वाफे तयार करावेत जेणेकरून पावसाचा पडणारा प्रत्येक थेंब अडवून जमिनीत जिरवला जाईल - पाणी उपलब्ध असल्यास उभ्या पिकांना संरक्षित पाणी द्यावे. - हुमणी कीड : हुमणीचे भुंगेरे सुर्यास्तानंतर बाभूळ , बोर , लिंब या झाडांवर पाने खाण्यासाठी गोळा होतात. अशा झाडांच्या फांद्या रात्री काठीच्या सहाय्याने हलवून खाली पडलेले भुंगेरे गोळा करावेत व रॉकेल मिश्रित पाण्यात टाकून मारावेत. हा उपाय शेतकऱ्यांनी सामुदायिकरित्या करावा. त्यामुळे अंडी घालण्यापूर्वीच भुंगेऱ्यांचा नायनाट होईल. हुमणी अळीच्या जैविक नियंत्रणासाठी मेटारिझीयम अँसिसोप्ली परोपजीवी बुरशी २० कि. प्रति हेक्टर जमिनीत मिसळावे (शेणखतामध्ये मिसळून टाकता आल्यास उत्तम). - सर्व उभ्या पिकांना ढगाळ हवामानामुळे किड व रोगाचा प्रादुर्भाव आढळून आल्यास फुले बायोमिक्स ची फवारणी १० मिली प्रति लिटर पाणी प्रमाणे करावी. तसेच सूक्ष्म अन्नद्रव्याची कमतरता असल्यास पेरणीनंतर पीक फुलोरा अवस्थेत फुले ग्रेड II ची फवारणी १० मिली प्रति लिटर पाणी प्रमाणे करावी. - गरजेप्रमाणे आंतरमशागत निंदणी/ कोळपणी करून पिक तण विरहित ठेवावे. - हवामान अंदाजावर आधारित कृषि सल्ला व हवामानाच्या पूर्वानुमाना करिता 'मेघदुत' मोबाईल ॲपचा वापर करावा. मेघगर्जना व विजेच्या पूर्वानुमानाकरिता 'दामिनी' मोबाईल ॲपचा वापर करावा. - कृषिविषयक माहितीसाठी, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कृषिदर्शनीचा आणि सद्यस्थितीचा विचार करता आपत्कालीन पीक नियोजन पुस्तिकेचा एक संदर्भ ग्रंथ म्हणून उपयोग करावा. - पावसाच्या खंडांमुळे पिकांना ओलाव्याचा ताण जाणवत असेल आणि पाणी उपलब्ध असेल तर संरक्षित पाणी द्यावे अथवा २ टक्के युरिया किंवा पोटॅशियम नायट्रेटची फवारणी करावी.
ऊस	पीक वाढीची अवस्था	खोड किडीच्या जैविक नियंत्रणासाठी ट्रायकोग्रामा चिलोनिस (ट्रायकोकार्ड) ५ ते ६ ट्रायकोकार्ड १५ दिवसांच्या अंतराने प्रति हेक्टर वापरावे. तसेच ५ कामगंध सापळे (इ.एस.बी. ल्यूर) प्रति हेक्टर वापरावे. ऊस पिकावरील पायरीला किडीचे नियमित निरीक्षण करावे. सरासरी ३ ते ५ पिल्ले किंवा प्रौढ कीड प्रति पान अथवा एका पानावर एक अंडीपुंज आढळल्यास आर्थिक नुकसानीची पातळी गाठल्याचे मानून त्वरित नियंत्रणाच्या उपाययोजना सुरू कराव्यात. आर्थिक नुकसानीची पातळी ओलांडल्यानंतरच क्लोरपायरीफॉस २० टक्के ई.सी. ३० मि.ली. किंवा ॲसिफे ५० टक्के + इमिडाक्लोप्रिड १.८० टक्के एस.पी. ५० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाणी या प्रमाणात फवारणी करावी.

		फवारणीपूर्वी संबंधित कीटकनाशकाचे सध्याचे CIBRC लेबल-क्लेम, पीक व किडीसाठी मंजुरी तसेच लेबलवरील सूचना तपासूनच वापर करावा.
सुर्यफुल	पीक वाढीची अवस्था	सुर्यफूल पिकातील शेंडे मर (बड नेक्रोसिस) हा रोग रस शोषणार्या किडीमुळे होतो. त्याच्या नियंत्रणासाठी इमिडाक्लोप्रीड १७.८ एस.एल. २ मिली प्रति १० लिटर पाण्यामधून फवारणी करावी.
सोयाबीन	पीक वाढीची अवस्था	पाने खाणाऱ्या अळीच्या नियंत्रणासाठी फ्ल्यूबेन्डीअमाईड ३९.३५ % एस.सी., ३ मिली प्रति १० लिटर पाण्यातून फवारणी करावी. किडींची आर्थिक नुकसान पातळी पाहूनच फवारणी करावी. जेथे रुंद सरी वरंबे (बीबीएफ) पद्धतीने सोयाबीनची ही पेरणी केली आहे तेथे वेडमध्ये साठलेली ओल पिकाला उपयोगी ठरत असल्याने पिकांची वाढ नियमित पेरणी केलेल्या सोयाबीन पेक्षा समाधानकारक असल्याचे आढळून आले आहे. त्यामुळे पुढील हंगामात सोयाबीनची पेरणी बीबीएफ पद्धतीने करण्यास प्राधान्य द्यावे. ज्या शेतकऱ्यांनी रुंद सरी वरंबे पद्धतीचा अवलंब केलेला नाही अशा ठिकाणी पाण्याचा ताण जाणवत असेल तर दोन टक्के पोटॅशियम नायट्रेटची फवारणी करावी कारण पावसाच्या खंडामुळे पिकाला पाण्याचा ताण जाणवत आहे.
मूग/उडीद/चवळी	शेंगा भरण्याची अवस्था	मूग आणि उडीद पिकांमध्ये पावसाच्या खंडांमुळे ओलाव्याचा ताण जाणवत असेल आणि पाणी उपलब्ध असेल तर संरक्षित पाणी द्यावे अथवा २ टक्के युरिया किंवा पोटॅशियम नायट्रेटची फवारणी करावी.
मका	पीक वाढीची अवस्था	किडींचा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी ८-१० कामगंध सापळे प्रति एकर लावावेत. अमेरिकन लष्करी अळीच्या नियंत्रणासाठी स्पिनेटोरम ११.७ टक्के एससी ५ मिली किंवा ब्रोफ्लानिलाइड २० टक्के एससी २.५ मिली किंवा आयसोयायक्लोसेरॅम १८.१ एससी ६ मिली किंवा इमामेक्टिन बेंझोएट १.५ टक्के + प्रोफेनोफोस ३५ टक्के डब्लुडीजी १५ ग्रॅम प्रति १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
तूर	पीक वाढीची अवस्था	तूर पिकामध्ये २० ते ३० दिवसानंतर तणांचा प्रादुर्भाव जाणवत असेल तर इमॅजिथायपर १० टक्के एस. एल. २ मिली प्रति लिटर या प्रमाणात तणनाशकाची फवारणी करावी आणि ओलावा व्यवस्थापनासाठी पेरणीनंतर ३० दिवसांनी दोन ओळीमध्ये सरी काढावी. तुरीच्या पिकामध्ये शेंडे खुडणी लागवडीनंतर ४५ दिवसांनी वरु न ५ सेंटीमीटर अंतरावर करावी. शेंडा खुडणी हे वाढ नियंत्रित करण्यासाठी एक प्रभावी कृषी पद्धती आहे. यामुळे पार्श्व शाखांची वाढ प्रोत्साहित होते आणि पिकाचे उत्पादन वाढते. पिकास १९:१९:१९ खताचा १ किलो प्रति २०० लिटर पाण्यातून प्रती एकर फवारणी करावी.
कांदा	पीक वाढीची अवस्था	रस शोषणाऱ्या किडींच्या नियंत्रणासाठी ५ % निंबोळी अर्काची फवारणी करावी . तसेच मावा किडीच्या प्रभावी नियंत्रणासाठी इमिडाक्लोप्रीड १७.८ एस.एल., ३ मिली प्रति १० लिटर या प्रमाणे पावसाची उघडीप बघून फवारणी करावी.
केळी	पीक वाढीची अवस्था	करपा (सिंगाटोका) रोगाच्या नियंत्रणासाठी *रोगग्रस्त पानाचा भाग / पाने काढून जाळावीत. * पहिली फवारणी २५ ग्रॅम मॅन्कोझेब ७५% डब्ल्यू.पी. किंवा २५ ग्रॅम कॉपर ऑक्सिक्लोराईड ५० टक्के डब्ल्यू. पी. दुसरी फवारणी प्रोपिकोन्झोल ५ मिली + मिनरल ओईल १०० मिली प्रति १० लीटर पाण्यात मिसळून फवारावे. * कुकुबर मोझॅक (इन्फेक्शीअश) विषाणू रोगाच्या नियंत्रणासाठी प्रादुर्भाव दिसताच रोगग्रस्त झाड उपटून दूर ठिकाणी नेऊन जाळून किंवा जमिनीत गाडून नष्ट करावीत. या रोगाचा प्रसार मावा किडीमार्फत होत असल्याने नियंत्रणासाठी इमिडॅक्लोप्रीड ५ मिली प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारावे. * कंद सड जीवाणूजन्य रोगाच्या नियंत्रणासाठी ब्लिचिंग पावडर ४ ग्रॅम प्रति १/२ लिटर पाण्यामध्ये मिसळून प्रती झाड आळवणी करावी. लागवडीनंतर २ महिन्यांनंतर जस्त या सूक्ष्म अन्नद्रव्याची ५० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यातून फवारणी करावी.
सिताफळ	पीक वाढीची अवस्था	सिताफळातील पिठ्या ढेकूण या किडीच्या नियंत्रणासाठी लेकेनोसिलियम लेकॅनी (व्हीटीसिलियम लेकॅनी) हे जैविक बुरशीनाशक ५ ग्रॅम अधिक फिशऑईल रोझीन सोप ५ ग्रॅम किंवा मेटारायझीयम ५ ग्रॅम आणि ५ मिली दुध प्रति लिटर पाणी याप्रमाणात आर्द्रतायुक्त हवामान असताना फवारणी करावी. सिताफळ पिकातील फळमाशी व्यवस्थापनासाठी कामगंध सापळे प्रति एकरी ४ ते ५ या प्रमाणात वापरावेत. पावसाचा खंड पडल्यास बागेश संरक्षित पाणी द्यावे.
डालिंब	पीक वाढीची अवस्था	हवेतील जास्त आर्द्रता आणि ढगाळ वातावरणामुळे फुलकिडे (Thrips) आणि फळ पोखरणारी अळी (Fruit Borer) किडींचा प्रादुर्भाव वाढण्याची शक्यता असल्याने सायट्राॅनिलीप्रोल १०.२६% OD (१मिली/लि) किंवा लॅम्बडा-सायहेलोथ्रिन ०४.९०% CS (१मिली/लि) किंवा ब्रोफ्लानिलाईड २०% SC (२.५मिली/१०लि)चा शिफारसीनुसार फवारणीसाठी वापर करावा. पिठ्या ढेकूण (Mealybug) व खवले कीडीच्या नियंत्रणासाठी क्लिनॉलफॉस २५% EC (३ मिली/लि) ची फवारणी करावी . किडींची आर्थिक नुकसान पातळी पाहूनच फवारणी करावी. हस्त बहा रासाठी पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार नियोजन करावे.
बोर	पीक वाढीची अवस्था	ढगाळ वातावरणामुळे भुरी रोगा च्या नियंत्रणासाठी कार्बेन्डॅझिम १० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
जनावरांचे व्यवस्थापन		जनावर विल्यानंतर पहिले चार दिवस जवळपास २ किलो गव्हांडा , दिड किलो गूळ , २ चमचे मीठ व क्षारयुक्त मिश्रण द्यावे. पहिले तीन महिने दिवसातील संपूर्ण २८ ते ३० किलो आहार तीन वेळा विभागून दिल्यास दूध उत्पाद न चांगल्या प्रकारे मिळते. रोजच्या शरीर पोषणासाठी जवळजवळ एक ते दिड किलो देशी गायीसाठी , तर २ किलो खुराक संकरित गाय किंवा म्हशीसाठी द्यायला हवा. दुधाळ जनावराला वजनाच्या २ ते ३.५ टक्के सुका चारा द्यावा. प्रती तीन लिटर

		दुधामागे प्रत्येक दिवशी एक ते दीड किलो जास्तीचा खुराक द्यावा. दुधाळ गायी व म्हशीला दररोज १५ ते २० किलो हिरवा चारा बारीक तुकडे करून , तसेच ४ ते ८ किलो सुका चारा दिल्यास दुग्ध उत्पादनात फायदा मिळू शकतो. आहारामध्ये जास्त प्रथिने, खनिज मिश्रण असलेले खाद्य द्यावे. खनिजांचा पुरवठा होण्यासाठी शेवग्याच्या झाडाचा पाला दिल्यास फायदा होतो दररोज २० ग्रॅम खनिज मिश्रण खाद्यातून दिल्यास दुग्ध उत्पादन वाढते. याशिवाय मुबलक प्रमाणात स्वच्छ पाणी पाजावे. दूध एकाच माणसाच्या हाताने ठरावीक वेळेतच व समान अंतराने काढावे. शेवटची धार पूर्णपणे काढावी. त्यात स्निग्धांशाचे प्रमाण वाढते. जनावरे आणि गोठा स्वच्छ ठेवावा अशा प्रकारे काळजी घेतल्यास दुग्ध उत्पादन वाढण्यास मदत होते.
--	--	---

*टिप : शेतकरीबंधूनी किटकनाशकाची, बुरशीनाशकाची फवारणी करताना स्वतःची योग्य ती खबरदारी/ काळजी घेऊन किसान कवच बॉडीसूटचा वापर करावा.

स्त्रोत : १) हवामान पूर्वानुमान : प्रादेशिक हवामान पूर्वानुमान केंद्र, मुंबई.

२) मागील हवामान : -

ठिकाण : कृ.म.वि., पुणे . दि. : ०१.०९.२०२६

स्वाक्षरीत

प्रमुख अन्वेषक, ग्राकृमौसे, ऐएमएफयु, पुणे तथा
प्रमुख, कृषि हवामानशास्त्र विभाग, कृ.म.वि., पुणे